

УДК 316.728:378.1

Г.О. Слабкий¹, І.С. Миронюк¹, В.В. Шафранський², Л.О. Качала¹

Громадське здоров'я як предмет викладання

¹ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна²Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Мета – розробити та запропонувати систему підготовки кадрів для системи громадського здоров'я в Україні.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження слугували рекомендації ВООЗ із зазначеного питання і досвід країн світу та країн СНД із підготовки кадрів для системи громадського здоров'я. Використано такі методи: бібліосемантичний, структурно-логічного аналізу, системного підходу.

Результати. Запропоновано системи підготовки кадрів для громадського здоров'я. Варіантами підготовки кадрів є наскрізна магістратура та магістратура на базі бакалаврату. Визначено основні предмети викладання при підготовці спеціалістів.

Висновки. У запропонованій системі підготовки кадрів для громадського здоров'я визначено основні напрями предмету викладання.

Ключові слова: громадське здоров'я, предмет викладання, підготовка кадрів, система.

Вступ

Громадське здоров'я та охорону здоров'я як самостійна медична наука вивчає вплив соціальних умов і внутрішніх чинників довкілля для здоров'я населення з метою розробки профілактичних заходів для його оздоровлення та удосконалення медичного обслуговування [1, 11]. Громадське здоров'я охоплює коло медичних, соціологічних, економічних, управлінських і філософських негараздів у конкретних історичних умовах [1, 2, 10].

На відміну від різних клінічних дисциплін, громадське здоров'я вивчає стан здоров'я не окремих індивідів, а організованих колективів, соціальних груп і суспільства загалом у зв'язку з умовами життя. При цьому умови життя, виробничі відносини зазвичай є визначальними для стану здоров'я людей [4].

В Україні в умовах впровадження системи громадського здоров'я [8] Кабінетом Міністрів України запроваджено спеціальність «Громадське здоров'я» [7]. На даному етапі проводиться розробка системи підготовки кадрів для системи громадського здоров'я [3, 9, 12].

При підготовці кадрів системи громадського здоров'я слід брати до уваги, що працівники системи мають вирішувати певні завдання. Ці завдання включають організаційні, дослідницькі, аналітичні, комунікаційні та адміністративно-господарські (управлінські) функції із забезпечення громадського здоров'я населення; проведення інформаційної роботи, дотримання принципів професійної деонтології, постійне підвищення професійного рівня [13–16].

Крім того, необхідно враховувати досвід більшості країн світу та країн СНД із підготовки кадрів для системи громадського здоров'я [5, 6].

Мета роботи – розробити та запропонувати систему підготовки кадрів для системи громадського здоров'я в Україні.

Матеріали та методи

Матеріалами дослідження слугували рекомендації ВООЗ із зазначеного питання і досвід країн світу та країн СНД із підготовки кадрів для системи громадського здоров'я. У роботі використано такі методи: бібліосемантичний, структурно-логічного аналізу, системного підходу.

Результати дослідження та їх обговорення

На початку дослідження розроблено компетенції фахівців системи громадського здоров'я. Дані компетенції включають 10 загальних і найбільш характерних для спеціалістів системи громадського здоров'я компетенцій та 24 фахові компетенції. Вони побудовані відповідно до ключових стратегічних завдань і пріоритетів Європейської політики Здоров'я-2020 та Європейського плану дій з укріплення потенціалу та послуг громадського здоров'я.

При цьому встановлено, що предмет «громадське здоров'я» на сьогодні викладається в процесі підготовки бакалаврів медсестринства.

Запропоновано два варіанти підготовки кадрів для системи громадського здоров'я.

Перший варіант: наскрізна магістратура. При цьому варіанті протягом 4 років студенти набувають ступінь бакалавра і можуть самостійно працювати в закладах громадського здоров'я на певних посадах. По закінченню навчання в бакалавраті випускники мають право вступати до магістратури. Навчання в магістратурі за освітньо-професійною програмою має здійснюватися протягом 1 року 4 місяців із підготовкою кадрів вищої ланки системи громадського здоров'я медичного напрямку.

Другий варіант: підготовка магістрів громадського здоров'я за освітньо-науковою програмою протягом

1 року 9 місяців. Підготовка магістрів громадського здоров'я за даною програмою має здійснюватися на базі бакалаврата з медсестринства та психологів, юристів, економістів тощо.

Заслуговує на увагу залучення до підготовки магістрів можливостей класичних університетів, на базі яких функціонують медичні факультети. Адже з огляду на необхідні компетенції майбутніх фахівців із громадського здоров'я це не лише суто медичні знання і вміння. І саме класичні університети, в яких функціонують медичні факультети, мають потужності як викладацьких кадрів, так і матеріально-технічної та наукової бази для ефективного викладання інших, крім медичних, дисциплін. Отже, перевагами підготовки даних спеціалістів у класичних університетах є наявність кафедр, а відповідно і висококваліфікованих спеціалістів за спеціальностями, вкрай необхідними для їх підготовки, – психологів, соціологів, юристів, економістів, менеджерів тощо.

Основними розділами викладання в магістратурі, а відповідно предметами викладання є напрями, вказані нижче. Дані напрями підготовлені завдяки фінансовій підтримці Президентського плану невідкладних заходів, спрямованих на подолання СНІДу (PEPFAR), наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) у рамках Угоди з проектом «Реформа ВІЛ-послуг у дії» № AID-121-A-13-00007. За представленою програмою на базі Національного медичного університету імені О.О. Богомольця підготовлені перші в Україні спеціалісти з громадського здоров'я.

Модуль I. Вступ до громадського здоров'я, а також систем, політики, етики, управління та лідерства в галузі громадського здоров'я

Тема 1. Вступ до громадського здоров'я.

Тема 2. Огляд реформи громадського здоров'я в Україні.

Тема 3. Структура систем охорони здоров'я: реформа сектора охорони здоров'я.

Тема 4. Структура систем охорони здоров'я: системи громадського здоров'я.

Тема 5. Вступ до політики у сфері громадського здоров'я: формування політики.

Тема 6. Вступ до політики у сфері громадського здоров'я: впровадження політики.

Тема 7. Проведення аналізу політики.

Тема 8. Етика громадського здоров'я.

Тема 9. Управління та лідерство у сфері громадського здоров'я.

Тема 10. Усна комунікація. Ефективні засоби комунікації.

Модуль II. Епідеміологія та біостатистика для фахівців у сфері громадського здоров'я

Тема 11. Вступ до епідеміології.

Тема 12. Огляд епідеміології неінфекційних та інфекційних захворювань.

Тема 13. Причини і результати захворювань.

Тема 14. Вступ до біостатистики – описовий аналіз.

Тема 15. Статистичні зв'язки.

Тема 16. Клінічна епідеміологія: дизайн досліджень.

Тема 17. Вступ до біостатистики.

Тема 18. Клінічна епідеміологія: дизайн обсерваційних досліджень.

Тема 19. Дизайн експериментальних досліджень.

Тема 20. Потенційні похибки епідеміологічних досліджень.

Тема 21. Розуміння доказів: огляд літератури.

Тема 22. Епіднагляд.

Тема 23. Розслідування спалахів захворювання.

Модуль III. Моніторинг і оцінка, якість даних, використання даних та інформація в галузі громадського здоров'я

Тема 24. Огляд моніторингу і оцінки (МіО).

Тема 25. Огляд медичних інформаційних систем.

Тема 26. Поточний і періодичний моніторинг у сфері охорони здоров'я.

Тема 27. Якість даних і оцінка якості даних.

Тема 28. Покращення якості в громадському здоров'ї.

Тема 29. Використання даних для підвищення якості та удосконалення програм.

Тема 30. Тріангуляція медичних даних.

Тема 31. Вступ до формування каскадів.

Тема 32. Інтерпретація та оприлюднення даних у галузі громадського здоров'я.

Модуль IV. Планування програми, її реалізація та оцінка

Тема 33. Огляд планування програми.

Тема 34. Ситуаційний аналіз.

Тема 35. Планування програми.

Тема 36. Визначення ефективних заходів.

Тема 37. Використання логічних моделей у плануванні програми.

Тема 38. Впровадження програми.

Тема 39. Формування бюджету програми.

Тема 40. Оцінка програми.

Тема 41. Стратегічні плани, плани заходів і плани МіО.

Крім того, до обов'язкових модулів має ввійти модуль із ділової англійської мови та самостійна підготовка і публічний захист кваліфікаційної магістерської роботи, яка має дослідницький характер за однією з актуальних тем громадського здоров'я.

Слід зазначити, що при підготовці магістрів із громадського здоров'я можлива їх спеціалізація за фахом «Менеджмент у системі громадського здоров'я».

Висновки

У запропонованій системі підготовки кадрів для громадського здоров'я визначено основні напрями предмету викладання.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням якості підготовки спеціалістів із громадського здоров'я.

Література

1. *Европейский план действий по укреплению потенциала и услуг общественного здравоохранения.* – Копенгаген : Европейское региональное бюро ВОЗ, 2012 (документ EUR/RC62/12). – 52 с.
2. *Князевич В. М.* Перспективи розвитку публічного управління у сфері громадського здоров'я України в умовах системних змін / В. М. Князевич, Т. П. Авраменко, В. В. Короленко // Вісник НАДУ при президентові України. – 2016. – № 1. – С. 56–65.
3. *Концептуальні підходи до обґрунтування системи підготовки кадрів для служби громадського здоров'я в Україні* / Т. С. Грузєва, І. М. Пельо, В. А. Сміянов, Л. І. Галієнко // Wiadomości Lekarskie. – 2016. – Т. LXIX, № 6. – С. 719–725.
4. *Матеріали круглого столу «Про розвиток системи громадського здоров'я в Україні»*, 22.04.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20160423_a.html; <http://www.apteka.ua/article/370176>. – Назва з екрана.
5. *Медик В. А.* Общественное здоровье и здравоохранение: учебник / В. А. Медик, В. К. Юрьев. – Москва : Професионал, 2009. – 432 с.
6. *Общественное здравоохранение: основные подходы и принципы определения и удовлетворения потребностей человека* / А. А. Аканов, К. Д. Нурманов, А. М. Арингазина [и др.]. – Алматы, 2007. – 136 с.
7. *Про внесення змін до постанови КМУ від 29.04.2015 р. № 266* : постанова КМУ від 02.02.2017 р. № 53 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>. – Назва з екрана.
8. *Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я* : розпорядження КМУ від 30.11.2016 р. № 1002-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>. – Назва з екрана.
9. *Шафранский В. В.* Эффективная система последипломной подготовки специалистов для охраны общественного здоровья на этапе его формирования в стране / В. В. Шафранский, Г. А. Слабкий, И. С. Миронюк // Модернизация высшего медицинского образования: модульная система обучения : материалы научно-практической конференции с международным участием, Самарканд, 16 мая 2016 г. // Проблемы биологии и медицины. – 2016. – С. 167.
10. *Шафранський В. В.* Використання документів Всесвітньої організації охорони здоров'я в розвитку громадської охорони здоров'я України. Частина 1 / В. В. Шафранський // Україна. Здоров'я нації. – 2015. – № 4 (36). – С. 7–11.
11. *Шафранський В. В.* Пріоритетні області Європейської політики у XXI столітті «Здоров'я-2020» / В. В. Шафранський // Україна. Здоров'я нації. – 2015. – № 3 (35). – С. 101–103.
12. *Шафранський В. В.* Про необхідність розробки навчальних програм за спеціальністю «Громадське здоров'я» / В. В. Шафранський // Актуальні питання практичної інтеграції відомчих медичних структур у загальнодержавну систему охорони здоров'я в контексті реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я України : тези доповідей учасників науково-практичної конференції, м. Київ, 15 жовтня 2015 р. // Україна. Здоров'я нації. – 2015. – № 3 (35). – С. 19.
13. *Core competencies for EU public health epidemiologists in communicable disease surveillance and response. Second revised edition [technical document]* / European Centre for Disease Prevention and Control. – Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2010. – 20 p.
14. *Public health consultants and specialists* [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.healthcareers.nhs.uk/explore-roles/public-health/public-health-consultants-and-specialists>. – Title from screen.
15. *The MACH Model: from competencies to instruction and performance of the public health workforce* [Electronic resource] / K. R. Miner, W. K. Childers, M. Alperin [et al.] // Public Health Rep. – 2005. – Vol. 120, Suppl. 1. – P. 9–15. – Access mode : http://www.publichealthreports.org/userfiles/120_SUP1/120009sup.pdf. – Title from screen.
16. *Varela C.* Defining core competencies for epidemiologists working in communicable disease surveillance and response in the public health administrations of the European Union [Electronic resource] / C. Varela, D. Coulombier // Euro Surveill. – 2007. – Vol. 12 (8). – E070802.2. – Access mode : <http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=3245>. – Title from screen.

Дата надходження рукопису до редакції: 21.03.2017 р.

Общественное здравоохранение как предмет преподавания

Г.А. Слабкий¹, И.С. Миронюк¹,
В.В. Шафранский², Л.А. Качала¹

¹ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»,
г. Ужгород, Украина

²Национальный медицинский университет
имени А.А. Богомольца, г. Киев, Украина

Цель – разработать и предложить систему подготовки кадров для общественного здравоохранения в Украине.

Материалы та методы. Материалами исследования служили рекомендации ВОЗ по данному вопросу и опыт стран мира и СНГ по подготовке кадров для системы общественного здравоохранения. Используются следующие методы: библиосемантический, структурно-логического анализа, системного подхода.

Результаты. Предложена система подготовки кадров для общественного здравоохранения. Вариантами подготовки являются сквозная магистратура и магистратура на базе бакалаврата. Определено содержание программы преподавания.

Выводы. В предложенной системе подготовки кадров для общественного здравоохранения определен основной предмет и направления преподавания.

Ключевые слова: общественное здравоохранение, предмет преподавания, подготовка кадров, система.

Public health as the subject of teaching

G.O. Slabkiy¹, I.S. Myronyuk¹,
V.V. Shafranskiy², L.O. Kachala¹

¹SU “Uzhhorod National University”, Uzhhorod, Ukraine

²Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

Purpose – to develop and present the system of training specialists for the system of public health in Ukraine.

Materials and methods. The WHO recommendations on the question under research and the experience of the countries of the world and CIS in training specialists for public health were used as the materials of research. The following methods were used in the course of research: bibliosemantic, of structural-and-logical analysis, of systemic approach.

Results. The systems of training specialists for public health are proposed. The versions of training specialist are determined. They are the through postgraduate course and the master courses on the basis of undergraduate one. The basic disciplines in the training of specialists are also determined.

Conclusions. The system of training specialists for public health with the determination of the main directions of the subject of teaching is presented.

Key words: public health, subject of teaching, personnel training, system.

Відомості про авторів

Слабкий Геннадій Олексійович – д.мед.н., проф., в.о. зав. кафедри громадського здоров'я ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.

Миронюк Іван Святославович – д.мед.н., в.о. декана факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.

Шафранський Віктор Вікторович – к.мед.н., доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; бульвар Т. Шевченка, 13, м. Київ, 01601, Україна.

Качала Лариса Олександрівна – к.мед.н., доц., доцент кафедри громадського здоров'я ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.